

**תפיסות הציבור הישראלי בנושא המחאה הציבורית כנגד
השינויים במערכת המשפט
מאי 2023**

איתי זינגר וד"ר קרן לוי גנני – סניידר

הצעה להפניה בשימוש ביבליוגרפי:
איתי זינגר ולוי גנני - סניידר, קרן. 2023. "תפיסות הציבור הישראלי בנושא המחאה הציבורית כנגד השינויים
במערכת המשפט". המכון לחירות ואחריות, אוניברסיטת רייכמן.

מבוא

החל מינואר 2023, בתחילת כהונתה של ממשלת ישראל ה-37 בראשות בנימין נתניהו, פעל שר המשפטים, יריב לוין, לקידום רפורמה משפטית הכוללת שינוי בהרכב וועדת מינוי שופטים, חקיקת פסקת התגברות ושינוי אופן המינוי של יועצים משפטיים.¹ קידום הרפורמה על ידי השר לוין הובילה להתעוררות של גל מחאה חברתית חסר תקדים שנמשך ברצף עד מועד כתיבת דוח זה (מאי 2023).

במשך 20 השבועות שחלפו מאז ההצהרה על הרפורמה במערכת המשפט, מתקיימות הפגנות ענק בהשתתפות מאות אלפי מפגינים ברחבי הארץ. במקביל, קמה מחאה חברתית נגדית לתמיכה ברפורמה שגייסה גם היא מאות אלפי מפגינים בהפגנות ענק בירושלים.²

על רקע המשבר החברתי והפוליטי העמוק אליו נקלעה החברה הישראלית, והתעוררות המחאה החברתית בהיקפים גדולים כל כך, משני צידי המתרס, בחנו את עמדת הציבור לגבי המחאה החברתית. זאת באמצעות סקר מייצג של החברה הישראלית, שערכנו במכון לחירות ואחריות, בחודש אפריל 2023, בשיאה של המחאה החברתית בו שאלנו בסקר מה מידת התמיכה או ההתנגדות של הציבור הישראלי במחאה הציבורית הנוכחית כנגד השינויים המוצעים למערכת המשפט וכן, באיזו מידה הציבור הישראלי סבור שהמחאה מוצדקת. **מהנתונים עולה:**

❖ למעלה

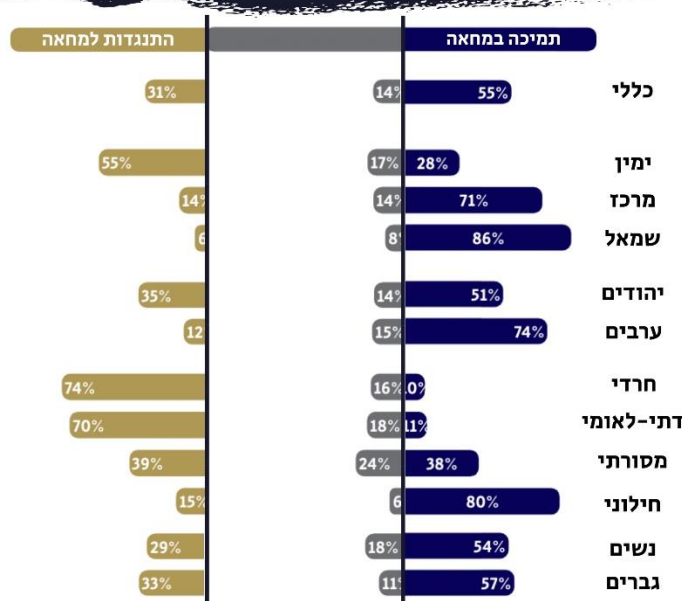
¹ לי נעים, [לווין הציג את הרפורמה במערכת המשפט: פסקת התגברות ברוב של 61 ושינוי בועדה לבחירת שופטים](#), N12, 04/01/2023.
² כהן ג', נחשוני ק, רובינשטיין ר, תמרי ל'. [ב-200 אלף הפגינו, לוין קרא עם המוחים: "העם דורש רפורמה משפטית"](#). YNET. 27.04.23.

א. שיעורי התמיכה וההתנגדות למחאה הציבורית כנגד השינויים המוצעים למערכת המשפט בציבור

באיזו מידה את/ה תומך/ת או מתנגד/ת למחאה הציבורית כנגד השינויים המוצעים למערכת המשפט.³
 מהנתונים עולה כי יותר ממחצית מהציבור (55%) תומך במחאה הציבורית כנגד השינויים המוצעים למערכת המשפט. לעומתם, 31% מהמשיבים השיבו כי הם מתנגדים למחאה זו.

שיעורי התמיכה וההתנגדות למחאה בקרב הציבור הישראלי

מאי 2023

פילוח הנתונים לפי גושים אידיאולוגיים (הגדרה עצמית אידיאולוגית על ציר ימין-שמאל) מעלה כי שיעור התמיכה במחאה הציבורית כנגד השינויים המוצעים למערכת המשפט בקרב תומכי הימין עומד עד 28% בלבד. הסכמה רחבה יותר בסוגיית המחאה הציבורית ניתן למצוא בקרב תומכי גוש השמאל (86%) והמרכז (71%).

תמיכה במחאה הציבורית בנושא השינויים המוצעים למערכת המשפט קיימת בקרב יהודים וערבים – 74% בציבור הערבי תומכים במחאה הציבורית ו-51% תומכים בצעד זה בקרב היהודים.

בפילוח לפי מידת דתיות בקרב הציבור היהודי

בלבד מתגלה כי ככל שרמת הדתיות עולה כך עולה היקף ההתנגדות למחאה. 10% בלבד מהציבור החרדי ו-11% בקרב הציבור הדתי לאומי תומכים במחאה הציבורית בנושא השינויים המוצעים למערכת המשפט. לעומת זאת, בקרב הציבור המסורתי קיימים הבדלים קטנים בלבד בין שיעור התומכים במחאה (38%) ובין המתנגדים לה (24%). 80% מהציבור החילוני תומך במחאה הציבורית בנושא השינויים המוצעים למערכת המשפט. (36%).

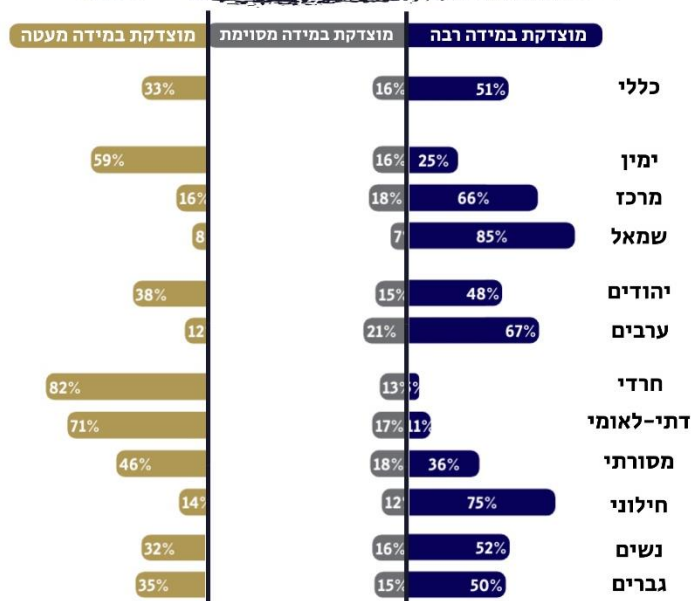
בפילוח מגדרי נמצאו שיעורים דומים של תמיכה והתנגדות למחאה בקרב גברים ונשים. 57% מהגברים ציינו את תמיכתם במחאה ו-54% מהנשים.

³ אפשרויות התשובה לשאלה: 1- תומך/ת מאוד; 2- תומך/ת; 3- תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה; 4- מתנגד/ת; 5- מתנגד/ת מאוד; 6- לא יודע/ת. 5% מהמשיבים ענו "לא יודע/ת" בתשובה לשאלה זו, והם הוצאו מהניתוח. כדי להקל על הצגת הממצאים, אפשרויות התשובה 'במידה רבה מאוד' ו'במידה רבה' אוחדו לקטגוריה אחת של "תמיכה במידה רבה", אפשרויות התשובה 'במידה מסוימת נשאה' ו'במידה מסוימת', ואפשרויות התשובה 'במידה מועטה' ו'כלל לא' אוחדו לקטגוריה אחת של "במידה מועטה".

ב. האם לדעתך המחאה הציבורית הנוכחית כנגד השינויים המוצעים למערכת המשפט הינה מוצדקת או לא מוצדקת?⁴

בסקר בחנו גם האם הציבור הישראלי חושב שמחאה חברתית הנוכחית מוצדקת או לא. 51% מהציבור הישראלי סבורים כי המחאה הציבורית מוצדקת במידה רבה. לעומת זאת, 33% מהציבור סבורים כי היא מוצדקת רק במידה מועטה. 16% נוספים חושבים שהמחאה מוצדקת במידה מסוימת.

האם המחאה הציבורית מוצדקת? מאי 2023

פילוח על פי גושים אידיאולוגיים (על ציר בין ימין לשמאל) מראה כי 25% בלבד מתומכי הימין סבורים כי המחאה הציבורית מוצדקת במידה רבה. 66% מתומכי המרכז ו-85% מתומכי השמאל ציינו כי הם סבורים שהמחאה מוצדקת במידה רבה.

מפילוח על פי לאום עולה כי רוב בציבור הערבי (67%) הסבור כי המחאה מוצדקת במידה רבה זאת לעומת 48% בציבור היהודי הסבורים כך.

בפילוח לפי מידת דתיות בקרב המשיבים היהודים בלבד ניתן לראות כי 5% בלבד מהזרם החרדי ו-11% מקרב הזרם הדתי לאומי סבורים כי המחאה הציבורית מוצדקת במידה רבה. אחוזי תמיכה גבוהים יותר נמצאו בקרב הציבור

המסורתי – 36% ובציבור החילוני – בו רוב של 75% סבור כי המחאה הציבורית הנוכחית כנגד השינויים המוצעים למערכת המשפט מוצדקת במידה רבה.

לא נמצאו הבדלים בין גברים בנשים בסוגיה זו – 50% מהגברים ו-52% מהנשים מציינים כי לדעתם המחאה הציבורית בדבר השינויים המוצעים למערכת המשפט מצודקת במידה רבה.

⁴ אפשרויות התשובה לשאלה: 1- כלל לא מוצדקת; 2- מוצדקת במידה מועטה; 3- מוצדקת במידה מסוימת; 4- מוצדקת במידה רבה; 5- מוצדקת במידה רבה מאוד; 6- לא יודעת. 3% מהמשיבים ענו "לא יודעת" בתשובה לשאלה זו, והם הוצאו מהניתוח. כדי להקל על הצגת הממצאים, אפשרויות התשובה 'במידה רבה מאוד' ו'במידה רבה' אוחדו לקטגוריה אחת של "במידה רבה", אפשרות התשובה 'במידה מסוימת נשארה כקטגוריה של "במידה מסוימת", ואפשרויות התשובה 'במידה מועטה' ו-'כלל לא' אוחדו לקטגוריה אחת של "במידה מועטה".

נספח - מתודולוגיה:

צוות המכון לחירות ואחריות בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה באוניברסיטת רייכמן הכין את השאלות לסקר וניתח לאחר מכן את הנתונים. הסקר נערכו על ידי חברת iPanel, אשר עורכת סקרים מקוונים בישראל. הסקר נערך בתאריכים 18-20 באפריל 2023. הנתונים בסקר נאספו באופן מקוון.

במצטבר, 816 משיבים בני 18 ויותר השלימו את הסקר. מתוכם, 656 משיבים יהודים ו-160 משיבים ערבים.⁵ טעות הדגימה המרבית לכלל מדגם הינה 3.5% ברמת ביטחון של 95%.

המשיבים היהודים מהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל, בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ, ומידת דתיות. בנוסף, המשיבים הערבים מהווים מדגם שהינו קרוב לזה המייצג את האוכלוסייה הערבית הבוגרת בישראל בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ, ומידת דתיות, כאשר ישנה דגימת חסר של משיבים גברים, משיבים מאזור הדרום, ומשיבים בני 40 ומעלה.

סטטיסטיקה תיאורית בסיסית של המשיבים בסקר על פני מספר משתנים בולטים מוצגת להלן בטבלה 1, כאשר מוצגת השוואה לנתוני סקר הבחירות בישראל⁶ (Israeli National Election Study) ממרץ 2021, שזהו הסקר ההסתברותי המייצג העדכני ביותר הכולל נתונים דומים. ניתן לראות כי ישנן סטיות קלות ביותר בין הסקר שערכנו באפריל 2023 לבין נתוני סקר מרץ 2021 של ה-INES בכל הנוגע לשיעור היהודים, נשים, ובעלי השכלה אקדמית במדגם. המשיבים במדגם שלנו הינם, בממוצע, גם צעירים יותר מאשר מדגם ה-INES. ובנוסף, ישנה דגימת חסר קלה של חילונים ואלו בעלי אידיאולוגיה שמאלנית, וזאת לצד דגימת יתר קלה של משיבים מהמרכז האידיאולוגי ודגימת יתר מעט יותר משמעותית של משיבים מסורתיים.

⁵ השאלון תורגם לערבית כך שמשויבים ערבים יכולים היו לבחור אם לענות על השאלון בעברית או בערבית.
⁶ ראו בכתובת הזו: <https://www.tau.ac.il/~ines>

טבלה 3. סטטיסטיקה תיאורית של המשיבים בסקר הנוכחי עם השוואה לסקר ה- INES מ-2021

סקר הבחירות בישראל – מרץ 2021	סקר אפריל 2023	
(18.0) 47.3	(16.9) 44.0	גיל (ממוצע, סטיית תקן)
52.2%	50.6%	נשים (שיעור במדגם)
81.4%	80.4%	יהודים (שיעור במדגם)
47.8%	47.6%	השכלה אקדמית כלשהי (שיעור במדגם)
		מידת דתיות (שיעור מקרב היהודים במדגם)
50.7%	44.4%	חילוני
26.9% ⁷	35.2%	מסורתי
12.0%	10.2%	דתי-לאומי
10.4%	9.5%	חרדי
		הגדרה עצמית: ימין-שמאל אידיאולוגי (שיעור במדגם)
51.1%	45.2%	ימין
22.8%	32.5%	מרכז
26.1%	22.3%	שמאל

מקרא: השאלה שבחנה הגדרה עצמית על ציר ימין-שמאל אידיאולוגי כללה שבע אפשרויות תשובה, כאשר 1 משמעו ימין, 4 משמעו מרכז, ו-7 משמעו שמאל. אלו שענו 1-3 הוגדרו כ-"ימין", אלו שענו 4 הוגדרו "מרכז", ואלו שענו 5-7 הוגדרו "שמאל".

⁷ קטגוריה זו כוללת הן משיבים שענו שהם "מסורתיים, דתיים" והן משיבים שענו שהם "מסורתיים, לא כל כך דתיים".